

Livli

Nr.10.

1937.

Aigakëra Livli ulzändamist tygub

"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

Novembör.

Inda 10 sant.

Seismöz aigast.

1 Jāp 3,23-24.

Ja se um tām pandōks, laz mēg uskōgōm tām Pūoga Jezus Kristus nim pāl ja armastōgōm ydtuoista, kuj ta um pandōks andōn mādōn. Ja kis tām pandōksi pidab, leb tāmō ja ta tāmō; ja siest mēg tundōm, ku ta leb mezi, Vaimst, mis ta um andōn mādōn.

Mitykš rišting āb ūo vōind mittō kunagid tāutō Jumal pandōksi, mis ta leb Mozus um andōn. Amad āt rik-kōnd nēdi pandōksi ja āt vigapād pat jūs. Leb Mozus pandōkst mitykš āb ūo tund ōigizōks Jumal jeddō, āb ka ūo pāstōt šādōt. Aga Jumal, kis um tāuz armastōkst, āb tā rišting ukkō lēmist; ta tāb laz jegaykš jeng sājō pāstōt. "Izand tāb, ku amad rouz sākst pāstōt ja tulgst tundōm tuotā" (1.Tim.2:4).

Siepierast Jumal um andōn rouvōn ūd pandōks ents Pūogas Jezusōs Kristusōs. Ūz pandōks um se, ku mādōn um pīlōmōst Kristusōs, ku mādōn um uskōmōst tām nim pāl. Nej mādōn patlistōn, kis ūom jara pikstōt patud kādam all, ja kis āb vōim piddō mittō mided siest, mis leb Mozus um ~~KĀKĀK~~ sādōt, ja siepierast ūom peļlōnd Jumal kōzzō, mādōn um kujgid and-tōt ūz pandōks, ūz sādōks. Mēg joutōmd patlist sām pid-dō Jezus Kristus nim jūs ja leb tām nim sādō patud andōks āndamist. Ja se ūz pandōks um nejiž pyva Jumal pandōks, kuj jegaykš mū tām pandōksist, Jumal iz um andōn ka sie pandōks, ta iz um pand mādōn volm Jezusōs Kristusōs, kitōs nēdi sōnči: "Se um min ārmaz Pūoga,

kūligid tānda" (Mk.9:7) Ku ni mēg tundōm entsta vigapād-kōks Mozus pandōkst jūs, ja tīdam, ku ūom ābkōblīst ja jedspen vistōbōd, Izand pyva palg jedst ents patud pierast, siz mēdi vōib ābtō ja pāstō set ykš pandōks pandōks yl Jezusōs Kristusōs pīlimiz ja tāmōn kulimiz. ku mēg āb tūoqōm votsō vārō Izand pyva palg jedš, nej se pandōks radziptōb mēdi votsō vārō tām ārmaz Pūoga jūs, tām jūs, kis kī-tōb:" Tulgid min jūr amad, kis ūot vāzzōnd ja ūot kādam all, mina andab tād-dōn novvō.(Mt.11:28).

Volgō Izandōn tienandōks yl sie, ku ta panab mād-dōn uskōm ja pīlōm tām Pūogas, ja nej pīlō ka tāmō. Ja ta, kis sie panab, ān-dab ka sie jūr alastōmt ja joudō. Leb jelziz usk mēg pīlōm Jezusōs. Ja ku mēg jelzizōs uskōs ūom Jezu-sōs, nej mād sydāmis tulab armastōks, siest ku Kristus um tāuz armastōkst. Nej zis ~~KĀKĀK~~ az mēg ūom Kristusōs ja tundōm tām sūrdō armastōkst, nej mēg āb vōim vōlda ~~KĀKĀK~~ kylmad ja ābarmastijid ents veļid ja langlist vastō, sie-pierast ku kūoḡin siest um nādōb, ku mēg ūom Kristusōs ja tām armastōks um mēsi. Ja āb sieda yd, aga sieks mēg tāutōm ama sūr pandōks, ja nej pīlōm Jumalōs ja Jumal mēsi. Aga siest, ku mēg tuodlistiz pīlōm Jēzusōs ja Jumalōs, siest tapartōb mādōn Pyva Vaim, mis mēg sām. Az mēg ūom Jezusōs, nej ta āndab mādōn ka ents Vaimō. Vanḡlōgōm siz jegaykš lebbō entsta, kas mēsi um tām Vaim ja kas mēg ūom tāmō?

E.V.

jövist muinist kolonistöd riekidi lievdö. Vel paldin Kalnciems at jega küözöd nimud sadast 15 livöd küözöd nimö, Valgundes -8, Džukstes-11, Sipeles -20, Līybērzes -7 ja Borsmuizas -9. Votsös liedam, ku, kuntš Mārupes, Ūolaines ja Katiakalns livöd kārändöd nimud tāmpö pigataga ab ūot. Pinķi'z kiilgönds sellist at ymnār 17 sadast, ku aga jedlöm ka Katlakalns ja Ūolaines at livlist jelanöd, näg-
töböd nimud Tāmurga (nit), Tīturga (jāra) ja Kangars (suo) ezmizös, ja Kangars (kōnka) ja pār kārändöd nimö, nänt vai-
lō ka Lībieši, s.u. "livlist", tuoizös.

Ni aga um kītimist, ku, kuntš kārändöd nimud saggöld at obimisti algsti, -jogud, jārad, mägud, sucd, etc., nimud at pigataga kīstyd väggö muinist. Ku se um neļ nāgtub se iž kolonis-
töd Zengale, kus periz sug nimud pigataga amad at bal-
töd kandst.

Yllöpēdi andtöt faktöd nägtöböd, ku ida pūold tun-
nöd livlist at, letlisti (letgalisti) lyktöt, lānöd leb Katlakaln, missös jelistö nänt rovvö veļid, ja Ūolaine vez-
gör ja lōinag pūolō, Kalnciemō. Pinķi'z livlist voļtō sīe rovvö lēmiz riek jüst kylgliz ja ka mõitiz ist sāt jeddöpēdi, sīepierast ku nēdi Jelgava tazistmaid lagtistö sūrd Tīrūlsūd. Ne eitō paikōļ ja lekstō sie-
gamōļ sizzöltullistōks-letlis-
tōks. Ne livlist, kis let-
listi lyktöt, tuļtō Kalncie-
mō, lekstō tāst kouginstiz Valgunde, Sipele ja Čucumuiza šāņiz. Zengales ne puoļtistō tseņtridi Valgundes ja Čucu-
muizas.

Valgunde, letkiels ka Valgunte, Valguntne, Valgūtne, saksakiels Wolgund, lib sy-
nonim sārlist sōnaks "val-
lakond", s.u. valdagönd resp. valdakub küöz. Saksad nim kyl neki nāgtub paralellō sārlist sōnaks "volikond", s.u.

valagönd resp. vāļa valda. Ču-
cumuiza, saksakiels Ūobelgunde, mis voļ ka Sipele livlist tseņtr, ents saksā nimö um sand mingizōst vanast livö nimst Ūobelgund resp. Ūobelgund, kīnga tuoi jagu voļks jövist mõistōb, kuntš ezmi um äbsieldi. Vōib vōl-
da, ku ta um sugli sār-
list sōnaks "hoop", gen. "hoobi".
As neļ voļks, siz Ūobelgund tāntōks: amad kub küöz, aga se ieb mādōn umit salaķs. Set kyl vōim, livöd küözöd nimud protsentöd pāl tyggōs, kītō, muoista, ku Sipele-Čucu-
muiza (Ūobelgunde) ymmarkouļ um vond perri Zengale liv-
list sūrimi tseņtr lāndpuols. Se um vond ka se sipa, kus Vidzeme livlist sizzöl-
tullid leint um paikōļ iend. Kouginstiz at lānöd set pienöd budard, yksygnist šimöd.

Ni vaptlöm rāz, mingist siz at ne livlist kārā-
cöd nimud, mis mēg yllō-
pēdi kītöt kiilgöndis, Jelgava ymmarkouļs liedam. Tās at, Vidzeme livlist ja Kurzeme livlist alistsōnnō klambōris

pands, :Paizumi (paizōmi), Kīši (tīs, kīs), Kiki (tik, kik), Luomi (luom), Pippi (piņ), Suzi (suz), Mimi (mim, mīm), Umūļi (umal), Miki (mōk), Anģi (anģ), Rūjas (ruja), Undupji (unda: let-
list upe), Kauguri (kaugur, kō-
gar), Leibas (leiba, lēba), Puņi (puņ, īnda), Juksi (juks), Kebes (teba, kāba), Ūsi (ūs, uiska?), Pulķi (pūķā), Kēkari (kēkkōr), Kaipsas (kaip), Līpsni (lōpsna), Kuksas (kuks-), Tāmas (tāma), Puči, Nursi, Rengas, Vāni, Kukas, Vāzeri, Repali (taz.sārli.Rāpina), Nevali (s.Nōva, Nōvala), Kagi (s.kagu), Kempī (s.kāmp), Pīksas (s.pikse), Kenķi (s.kānk), Pan-
kas (s.pank), Timmas (s.tōmmu, timmu), Pinķi (s.pinkane), Luļ-
ļas (s.luļļ), etc.

Kītöt nimud ymārdöböd Jelgavat puoļ, lānd ja iž vezgör pūoļat, ja ka iž Zengale pājālgab letkielni-
kad nim pilub vizastiz nānt sydāmōs. Vanas zengal-
kiels Jelgava nim voļ Mintava resp. Mītava. Sīest

ka vel tämpõ tām nim lē-
sid kiels um Mintauja ja
saksakiels Mitau (vansi kēris
Mitowe). Krōnikas vōim luggõ,
ku ~~XXXX~~ 1266. ā. saksad zem-
galõd sadam Mintava kūosõ
bōvvistõ nīnõ nimkōks Mitau,
kīngan ymmar obbōm kaziz
ūz jālgab. Zemgale līvõd
kolonistōdōn vana zemgalõd
nim vol vōrōz ja ne jālg-
gabt nutistõ ents kiels
nimkōks "jālgau", s. u. se iz,
mis Kurzeme rāndakiels "jāl-
gab". Ku "a" azmõ pierrõ "j"
tulub "ā", nām Kuolka kīel-
murd sōnsti "jāpuka", "āpb",
etc. Lopandōks "u" Kurzeme "b"
azmõ um Vidzeme līvōkiels
sieldõ, az tāntōm sōndi:
tundtōb-tundtau, moistōb-mōstan,
etc. Līvõd tagan Zemgalēl
tunnõd letgalõd, nej iz ku
līvõd, ist tundõt zemgalõd
nimmõ "Mintava" ja, pīga ent-
ta līvlistōks siegamōl sieg-
gōs ja kubbõ sullõs, yr-
gistõ tānda nej iz ku ne
Jelgavaks nuttõ, mis vel tām-
põ tībõd nānt lapst lapst
ja ka amd munt letlist.
Ni aga kīerōm taggiz nānt
līvõd kolonistōd budard ja
ājnud jūr, kis Jelgava mā-
gōnd valdis līedistõ mūdi
kūrtōks paikidi, ullōpēdi yllõ
kītõt Zemgale līvõd kīlīgōn-
didi. Ku sellist at vōnnõd,
nām siest, ku setmis kīl-
gōndis um lievditōb kārāndõd
nim "lībiesi". Jelgava māgōnds
tānda līedam Glūda, Garoze,
Tervete, Naudīte ja Jēlvārcava
kīlīgōndis. Ka Mezmuiža kārānd
nim "lībēni", nāgtub, um siest
entsōst rāndast.

Selli kārānd nim, min-
gi um "lībiesi" j. yydt., vōiz
set sellisi volmisi suggõ,
kus ama ymmar līvlistōn
jelistõ munt bovõd. Iz lī-
võd juba iz ents kārāndidi
mittõ kunagid ist ristõt
"lībiesi"stōks". As kis tāks,
ku vastõ argument kītõ, ku
ka jedlōm pudis līvõd val-
dis (ka Sīpeles) at kārāndõd
sīes nimkōks, siz ma mōtlub,
ku nēsi ta um suggōa
set siz, ku līvõd sāl ma-
joritātōst voltõ sānõd mino-

ritatōks. Nej um ka seļtōb
kārānd nim "zemgali" Džūkstēs.
Perizōks vel um kīti-
mist, ku -ākt- ilm Vidzeme
līvlizi ja letgalizi Zemgale
at sizzōl tunnõd kolonistōdōks
ka Kurzeme rāndast, Kanjer
(Kana jara), etc. ymmarkouptōst.
Kurzeme līvlist kīeltiedõdi
vōib ama jembit lievdõ
Džūkstes, Jedal pūold Bukaiši'z,
Kalnemuiža ja Mezmuiža kīl-
gōndiz at tunnõd ka kolo-
nistōd Leismāld, mis nāgtō-
bōd kārāndõd nimud lopandōks-
tōks "-āisi". Nāgtub se um kyl
suggōn obbimisi aigsi.

Tādõl permizōks. Kēras
nāgtōd kārāndõd nimud protsen-
tōd vōibõd vōlda ka raz mōi-
tist. Saitõ miksmōks pardõt
set ne līvõd kārāndõd nimud,
mis minnōn nāgtistõ entsta
ilm kādtõ mīeldõ līvõd
kandst.

Ūz rāntōz yļ sūomōd-ūgrōd.

Ungarmāl um ulz tund
M. Tudományos Akadémia'ist ulz
andtõt Nikolaus Zsirai rāntōz
"Finnugor rokonságunk", tulkimi-
zōs "Mād sūomōd-ūgrōd sugud
volmi". Rāntōs um mingist
200 bildõ, makārtōd sūomōd-
ūgrōd jēlamiz kūozisti ja
jennõ kēridi yļ amd sūo-
mōd-ūgrōd rovõd, ka yļ līvlist.

Y.

Armōs rāndas.

Āb paista mittõ kuskis pāva
Nej kildzõ, ku tāā rāndas yd,-
Āb ūot nej armōd rovõd ilmas,
Ku āgis kylis rāndas sīd.
Āb kīļ nej knasō amsti kēļsti
Mityks, ku vana rāndakēļ,-
Āb ūo nej ārmaz mierrōl pēļsti
Mityks, ku tāpiz lāja pēļ...

Āb sīlast sīlma mittõ mādõ,
Set syndimā um ārmaz sien-
Set tānda jara jettōs rīpsis,
Vap, salliz vilkub kīndiō mīen.
Lembe Rāndali.

Tuoimiji: K. Stalte.
Ulzāndaji: M. Stalte.
Ādres: Mazirbē. Latvija.